

Főszerkesztői gondolatok: Mi is az az impakt faktor (IF)?

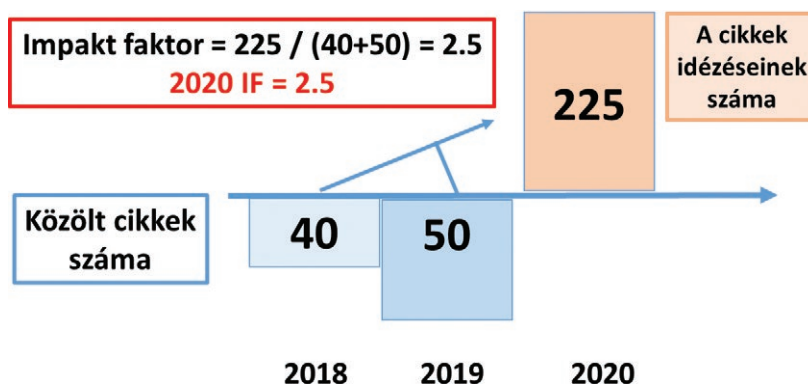
Koller Ákos

Eugene Garfield – az internet kialakulása előtt – egy nagyon híres ember volt a kutatók és könyvtárosok körében, mivel ő alapította meg a szcientometria tudományát – a tudományos teljesítmény mérésének lehetőségeit – és az **Institute for Scientific Information**-t (ISI). Továbbá alapítója volt a népszerű The Scientist magazinnak, és nagy része volt - többek között – a Current Contents, a Science Citation Index, és a Journal Citation Reports nevű újságok létrehozásában. Többet a megadott irodalomban lehet olvasni róla <http://www.garfield.library.upenn.edu/>, https://en.wikipedia.org/wiki/Eugene_Garfield).

Nagyon okos, szellemes ember volt; mindig élvezettel olvastuk a frissen ropogós, különleges minőségű és illatú, vékony papírra nyomtatott **Current Contents** elején írt esszéit. Mindezek azonban elfelejtődtek. Nagy kár értük. Ami viszont megmaradt, az ezeknél híresebbé, sőt mondhatni hírhedté vált „kreációja” az **impakt faktor (IF)**. Az IF, ami jóindulatból és jónak indult, és kezdetben a

könyvtárosok használták, manapság azonban már átvette a hatalmat a kutatók élete, karrierje, és az egyetemek vezetősége fölött. Annyit ér egy kutató, amennyi az IF-ja, nem számít, hogy mit fedezett fel, vagy, hogy megmentette az emberiséget; ha nincs IF-ja, akkor egy senki (mármint a tudományos életben).

De hát mi is az az IF? Az IF-t gyakran használják a folyóiratok, és így a benne közölt cikkek fontosságának, illetve értékének a mutatójaként (Honváriné Kalmár Viktória. A tudományos teljesítmény mérése Hirsch-indexszel. Statisztikai Szemle, 95. évfolyam 2. szám. DOI: 10.20311/stat2017.02.hu0189). Ez még akkor is igaz – és egyáltalán nem számít az akadémiai életben - ha széles körben tévhitiek vannak az IF folyóirat számítási módszerével, jelentőségével és felhasználhatóságával kapcsolatban. Egy tudományos folyóirat IF-a nem függ a bírálói értékelés színvonalától, a folyóirat minőségétől, hanem csak a megjelent cikkek átlagos idézettségi számától.

Az impakt faktor kiszámítása

Ami persze függhet sok mindentől; pl. a szerkesztők, újságok azon képességétől, hogy hány szerzőt tudnak rávenni, hogy minél több cikket küldjenek be, mi azoknak a témája, összefoglaló cikkek közlése, vagy hogyan képesek az újságban megjelenő cikkeket „idézteni”. Sokféle trükk van, de ne beszéljünk róla. Megérne egy kutatást,

amit csak Mr. Garfield lenne képes a legjobban elvégezni.

Nos, már mások is rájöttek az IF ezen gyengeségeire és kidolgoztak egyéb faktorokat és indexeket, mint például a **Hirsch index**: „Egy kutató h -indexe h , ha h számú publikációja külön-külön legalább h idézetet kapott, a többi publikációja pedig

külön-külön **h**-nál nem több idézetet.” (Hirsch [2005b] 16569. old., és Honváriné Kalmár Viktória. A tudományos teljesítmény mérése Hirsch-indexszel. Statisztikai Szemle, 95. évfolyam 2. szám. DOI: 10.20311/stat2017.02.hu0189). De vannak még komplikáltabbak is, jelezve, hogy **nagyon nehéz egy tudományos teljesítmény megmérése: hasonlóan bármi más tudományos méréshez.**

De ezek már túl bonyolultak az „adminisztrációnak”. Így marad a kutatók és az intézmények IF alapján való megítélése. Van pl. olyan egyetem, ahol a kutatók évi értékelésénél pontokat vonnak le, ha alacsonyabb IF-es folyóiratban közlik le kutatásuk eredményeit. Mindezek miatt az egyének és egyetemek csak az IF-ra alapuló megmérettetése, vetélkedése, versenye fölösleges és káros, mely nem segíti elő az egyén, a tudomány és az intézetek fejlődését. De ez van. A kutató meghal, az adminisztráció és az impakt faktor örökké élni fog.

Szegény Eugén, ha ezt tudta volna...

További olvasni való irodalom:

1. <http://www.garfield.library.upenn.edu/>
2. https://en.wikipedia.org/wiki/Eugene_Garfield
3. Honváriné Kalmár Viktória. A tudományos teljesítmény mérése Hirsch-indexszel. Statisztikai Szemle, 95. évfolyam 2. szám. DOI: 10.20311/stat2017.02.hu0189
4. Hirsch, J. E. [2005b]: An index to quantify an individual's scientific output. Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America. Vol. 102. No. 46. pp. 16569– 16572. <https://doi.org/10.1073/pnas.0507655102>
5. Berenbaum M.R. PNAS August 20, 2019 116 (34) 16659-16662; first published July 23, 2019; <https://doi.org/10.1073/pnas.1911911116>